

Rolul valorilor crestine în societatea română postmodernă și implementarea principiilor în omul politic român.

Rev. Ruben Dario Gonzalez

(Președinte Asociației Mentor, Brașov)

Seminarul oferit la lansarea Fundației "Inițiativa pentru a promova valorilor crestine în politica., 29 martie 2008.

Trăim vremuri tulburătoare, lucrurile care până acum păreau clare, acum ni se par confuze și instabile; **viteza cu care se produc schimbările** în lumea socială, economică și politică, atât în România cât și în toată lumea ne cere o capacitate de adaptabilitate și de proiectare mult mai ascuțită decât până acum. **Orice om care vrea să trăiască liber și să aibă succes** în tot ceea ce și-a propus în viață, trebuie astăzi, neapărat, **să ia în considerare o gamă foarte largă de informații și să procure, în personalitatea sa, anumite trăsături de caracter** care să-l ajute să-și dezvolte o capacitate mintală, o pricepere sau în alte cuvinte, înțelegerea necesară pentru a se descurca cu paradoxurile, cu idei noi, cu principii mai degrabă decât cu dogme; fie la nivelul etic, filosofic, religios, social, administrativ și politic.

Am intrat cu câțiva ani în urmă într-o perioadă a istoriei omenirii, pe care filosofii o numesc, **era postmodernă**, alții o numesc mai exact era cunoștinței. Peter Drucker numește aceasta era „postcapitalistă”, și despre ea zice: „*Cu siguranța suntem în mijlocul acestei transformare, și dacă istoria ne poate fi de folos ca un ghid, nu se va sfârși decât până în anul 2010 sau 2020. Dar deja s-a schimbat panoramă politică, economică, socială și morală a lumii. Poate ca nici o persoană care s-a născut după 1990 va putea imagina lumea în care au trăit bunicii ei.*”^{*1} Această eră „postcapitalista” aduce mutații în conceptul economic de capitalism și anume schimbarea definiției capitalistului din proprietarul „mijloacelor de producție” și al resurselor naturale în cea de **posesor al cunoștinței și al ideilor**.

Și Apostolul Pavel ne a prorocit de mult despre condiția morală a acestei vremuri: „*Să știi că în zilele din urmă vor fi vremuri grele. Căci oamenii vor fi iubitori de sine, iubitori de bani, lăudăroși, trufasi, hulitori, neascultători de părinți, nemulțumitori, fără evlavie, fără dragoste firească, neînduplecați, clevetitori, neînfrânați, neîmblânziți, neîubitori de bine, vânzători, obraznici, îngâmfați; iubitori mai mult de plăceri decât iubitori de Dumnezeu; având doar o formă de evlavie dar tăgăduindu-i puterea. Depărtează-te de oamenii acestia.*” (2Tim. 3:1-5) ^{*2}

Transformarea este mai reală decât ne imaginăm, chiar dacă nu atât de conștientizată, nici atât de înțeleasă de majoritatea oamenilor din toate straturile societății. Este de ajuns să remarcăm individualismul evident și indiferența oamenilor în instituții, fie statale, religioase, sociale sau și comerciale. Apatia oamenilor față de ceea ce numim religia tradițională și abandonul valorilor tradiționale; s-a produs, nu ca rezultat al lipsei de valori și mai degrabă datorită schimbării valorilor. De fapt, nouă, celor crescuți și educați încă în era modernă și după valorile ei, ni se pare ca un abandon de valori, când de fapt este o redefinire a valorilor considerate retrograde sau ineficiente, discriminatorii sau incriminatorii. Odată înțeleasă cauza schimbării acestor valori, putem atunci să acceptăm sau să le refuzăm.

Poziția mea este că nu trebuie să luptăm împotriva lor, nici nu trebuie să le refuzăm doar prin faptul ca ni se pari confuze, necunoscute, contradictorii sau chiar nonvalori; necunoscându-se încă consecințele aplicării unora în cursul vieții. Noi, creștinii, trebuie să respectăm pe cei ce le accepta și promovează; trebuie să le înțelegem rațiunea sau irațiunea; dar, ca și creștini, trebuie să venim cu inițiative, cu propuneri, să oferim valori alternative, biblice, creștine, dar în nici un caz confesionale. Fac aici o

parenteza, diversitatea confesională creștina nu ar trebui să fie confundată cu diviziune sau sectarism, așa și cum nici ecumenismul cu unitatea creștină, care nu înseamnă eradicarea diferențelor sau cu a fi de acord în toate; unitatea care trebuie căutată nu este instituțională ci spirituală și în scopul, după planul veșnic al lui Dumnezeu în Hristos Iisus (Ioan 8:17; 1Corinteni 1:10; 12:13; Efeseni 1:11-12; 4:3; Filipeni 1:27; 1Timotei 1:5). Aici se aplica principiul creștin spus de Apostol Pavel filipenilor: „*Dar în lucrurile în care am ajuns de aceeaș parere, sa umblam la fel*” (Filp.3:16). Am încheiat parenteza.

Autoritatea creștinilor de astăzi nu se mai legitimează prin violență sau opresiune, nici prin acțiunile de opoziție dogmatice sau fundamentaliste; ci prin cunoștința aplicării principiilor și valorilor biblice la viața complexă pe care o trăim în era cunoștinței. Astăzi mai mult decât înainte avem nevoie de a promova valorile creștine prin modele, prin exemple, fără pretenție de dreptate, dar nici cu propria noastră dreptate, cu spune Biblia în Eclesiastul: „*Nu fii drept peste măsură și nu te arăta prea înțelept! Pentru ce vrei să te nimicești?*” (Ecles. 7:16 Biblia Ortodoxa); (Romani 10:3)*³.

Trăim deja într-o societate unde valorile morale și acțiunile imorale au devenit amorale, abrogându-se orice fel de judecată moral-religioasă prin legalizarea lor. Răzvrătirea socială, religioasă și morală, nu trebuie confundată cu dorința de libertate și de independență, cu emanciparea sufletului și a minții, aceste sunt niște reușite pentru care mulți au platit prețul chiar cu sânge în generațiile trecute. Problema nu este doar una filosofică sau moral-teologică, este de caracter legal, de legalizarea răului: „*Vai de cei ce numesc răul bine, și binele rău, care spun că întunerecul este lumină, și lumina întuneric, care dau amărăciunea în loc de dulceată, și dulceata în loc de amărăciune!*” (Isaia 5:20). Atunci s-ar putea instaura în România, nu doar „*minciuna și ură colectivă*”^{*4} cum le definește dnl. Gabriel Liceanu, ci deasemenea răul colectiv, răul instituționalizat.

Unele valori noi nu ne aparțin sunt rele, nici în contradicție cu valorile creștine, dimpotriva, unele chiar sunt în folosul creștinismului; atunci de ce să le condamnăm când am putea să căutăm contribuția lor pentru promovarea valorilor creștini și în favoarea binelui social. Propunerea mea în acest conflict axiologic este ca noi creștini ar trebui să beneficiăm de noile valori pentru a consolida pe cele bune, cele biblice, ca să le scoatem în evidență ca o lumina care stralucește în întuneric, Evanghelia lui Ioan spune: „*Lumina luminează în întuneric, și întunericul n-a biruit-o*” (Ioan 1:5).

Dar, pentru a ști să ne folosim de ele, mai întâi trebuie să le cunoaștem pe cele moderne și pe cele postmoderne, implicațiile și aplicațiile lor, confruntate cu lumina Scripturilor, cu adevărurile creștine; ca să le aplicăm în viețile noastre, ca să „*stralucim că niște lumini în lume*” în mijlocul unei generație rea și decăzută (Filipeni 2:15).

În vederea acestui scop, vă propun următoarele două seminari, mulțumindu-vă dinainte pentru răbdare și atenție dumneavoastră:

- A. Rolul valorilor creștine în societatea română postmodernă.
- B. Rolul valorilor și a principiilor creștine în omul politic român.

1-^{*1} Peter Drucker, austriac, fost profesor de politica și filosofia al Benningtong College, cunoscut ca filosoful și profetul administrației erei moderne. Am tradus din cartea sa „Sociedad Postcapitalista”, Editorial Norma, 1995.

2-Toate citatele din Biblie, cu excepție cele specificate, sunt din Versiună traducerii lui Dumitru Cornilescu.

3-^{*3}Romani 10:3 „*Deoarece, necunoscând dreptatea lui Dumnezeu și căutând să statornicească dreptatea lor, dreptății lui Dumnezeu ei nu s-au supus..*” (Biblia Ortodoxa)

4-^{*4} Gabriel Liceanu, „Despre Minciună”, 2006; „Despre Ură”, 2007; Editura Humanitas.

Rolul valorilor creștine în societatea română postmodernă

Aș vrea să reflectăm împreună asupra realității noastre în România de astăzi, după mai mult de 18 ani de la revoluția din 1989 și să răspundem la întrebările:

**Cum și când am intrat în într-o societate postmodernă?
Ce aduce cu sine această nouă paradigmă și care sunt consecințele?**

1. Cum și când am intrat într-o societate postmodernă?

„Iluminismul a murit, marxismul a murit, mișcarea clasei muncitoare a murit... și nici autorul nu se simte prea bine.” Neil Smith

Modernitatea și postmodernitatea sunt două feluri de a privi lumea. Modernitatea este o perioadă care a început în jurul anului 1500, în jurul celor trei evenimente capitale pentru umanitate: Descoperirea Americii, Renașterea și Reforma protestantă.*¹ Aceasta se consolidează apoi prin alte procese istorice, filosofice, culturale, politice, economice și științifice: Revoluția franceză și dezvoltarea statelor moderne, dezvoltarea capitalismului și a centrelor urbane, revoluția științifică și iluminismul. Rațiunea îl ridică pe om la nivel de zeu, umanismul îi oferă omenirii paradisul pe pământ, fericirea fără Dumnezeu. (*¹ Prof. Antonio Cruz, „Postmodernidad”)

A. Eșecul erei moderne

Dar modernitatea cu toate avantajele și reușitele ei - puterea politică, descoperirea și cucerirea noilor continente, puterea intelectuală, științifică și capitalistă - în promisiunile ei a eșuat. Omenirea a experimentat cele mai groaznice evenimente istorice, două Războaie Mondiale, bombele nucleare, sistemele totalitare inumane, noi epidemii, sărăcia, poluarea și modificarea climei, dezvoltarea economiei capitaliste cu un trai mai bun pentru unii, dar cu totul nefericit și inuman pentru mai mulți; omul a pierdut încrederea în om, umanismul a falimentat.

842 milioane de oameni din toata lumea sufera de foame cronică.

Mai mulți decât populația Statelor Unite, Japonia, Canada și Europa împreună.

(United Nations World Food Programme)

http://www.wfp.org/Country_Brief/Hunger_Map/index.asp?section=9&sub_section=hunger#

În modernitate omul a început o cursă pentru putere, pentru pace, pentru fericire, pentru cucerirea universului. Omul a câștigat lumea, dar și-a pierdut sufletul, cum spune Evanghelia: *„Și ce ar folosi unui om să câștige toată lumea, dacă și-ar pierde sufletul? Sau, ce ar da un om în schimb pentru sufletul său?”* (Matei 16:26, B. D. Cornilescu). Valorile etice, morale dar totalmente umaniste, nu au satisfăcut aspirațiile sufletului omului; „iluminismul” a adus întuneric. *„Ia seama deci ca lumina din tine să nu fie întuneric.”* (Luc. 11:35, B. Ortodoxă) *„Iar aceasta este judecata, că Lumina a venit în lume și oamenii au iubit întunericul mai mult decât Lumina. Căci faptele lor erau rele.”* (Ioan 3:19, B. Ortodoxa)

B. Ieșirea României din era modernă

România a trăit aproape jumătate de secol într-un sistem politic social care a privat pe oameni de a trăi conștienți o schimbare istorică și filosofică, de la modernitate la postmodernitate. A fi trecut prin această schimbare este și ea una filosofică, conceptuală deoarece cu siguranță sunt locuri, sate și chiar orașe unde nici măcar nu au ajuns până astăzi beneficiile modernității tehnologice, industriale sau educaționale; dar cu siguranță au trăit în profunzime o parte importantă a modernității filosofice, aceea politică și socială, adică marxismul și comunismul. România a trăit pe propria piele, experiența aplicării științifice a modernității filosofice, aceea politică, unde omul era centrul și finalitatea în sine, unde statul era zeu, mamă și tată. Traian Ungureanu zice așa: E greu de imaginat un român care se culcă într-una dintre serile nesfârșite ale erei comuniste cu gândul la fragilitatea ei și la puterea ideilor care îi vor grăbi sfârșitul”.^{*2} (*2Traian Ungureanu, Tehnica neputinței la români, Humanitas, 2006).

Revoluția din România a fost în mod evident un eveniment care făcea parte din mai multe evenimente simptomatice istorice, care aveau la baza lor alte evenimente din trecut; de fapt, **evenimentele din 1989 au consolidat trecerea de la modernitate la postmodernitate în țările până atunci comuniste și în restul lumii.**

C. Trecerea în era postmodernă

Am fost șoareci de laborator cu toții; am demonstrat până la urmă că ceva nu e în regulă cu aceste valori și paradigme filosofice, am plătit scump. În aceste condiții, postmoderniștii au strigat: Hai, să ne ocupăm de noi înșine! Hai, să ne răzvrătim împotriva lor și să ne lase în pace, fiecare să caute cum să trăiască și cum să reușească mai bine; până la urmă fiecare să aibă propriul Dumnezeu, propria religie, propriile valori. Toleranța, libertatea și individualismul, acestea să fie dogma noastră!

Deja în iulie 1997, Louis Althusser, recunoscut filosof al partidului comunist francez, în declarația celor șase inițiative, se manifestă împotriva oricărui fel de dictatură, declarând că este posibil doar proiectul lor prin democrație. ^{*3}

Mai târziu, în Veneția, Italia, în data de 29 noiembrie 1977, intelectualii europeni conduși de filosoful Louis Althusser, majoritatea celor prezenți fiind marxiști, au semnat oficial un document în care se declară terminată perioada modernității și a iluminismului din cauză că au falimentat în a aduce la îndeplinire promisiunile. Au afirmat totuși credința în Rațiune, dar au recunoscut ca era incapabilă să elibereze mintea și popoarele^{*4}. Ca un fapt curios, în 16 noiembrie 1980, deliberat sau accidental, el ucide pe nevasta sa, și pentru el lumea nu va mai fi la fel. ^{*4}(POLITICA Y VALORES CRISTIANOS EN LA ESPAÑA DE HOY. Una Idea de España. JORGE FERNANDEZ DIAZ, Inginer Industrial, Diputat în Parlamentul Barcelonei, Secretar General al Grupului Popular în Congresul Diputaților)

Spun acest lucru, ca să vedem importanța evenimentelor mici care pot declanșa evenimente majore în timp și în spațiu într-un fel dramatic. România nu a scăpat de aceste valori istorice, în multe privințe, ceea ce s-a întâmplat aici a avut un început și cauză în altă parte, și într-un trecut îndepărtat sau apropiat. De fapt, navigând în acest ocean al istoriei, suntem loviți de valuri provocate de anumite cutremure filosofice, politice, economice și morale, cu epicentru în altă parte; dar care uneori vin către noi ca un tsunami. Revoluția din 1989 pare să fie un exemplu de „Tipping Point” (Punctul de vârf), denumire dată de Gladwell Malcon aceluși moment dramatic din timpul unei epidemii, când totul se poate schimba dintr-o dată.^{*5} (*5Precedat de înca două principii: Contagiunea și Epidemiei, unde „schimbarile mici pot cumva sa cauzeze efecte mari”. Gladwell Malcon, The Tipping Point, Oxford University Press, 1994)

2. Ce aduce cu sine această nouă paradigmă și care sunt consecințele?

A. Emanciparea conștiinței: era alegerilor

Individul de astăzi a ajuns la exersarea unora dintre cele mai importante daruri și calități umane, acordând o neprețuită valoare capacității de a alege: a alege ce să facă, a alege ce să creadă, a alege în cine să se încreadă, a alege valorile lui și a alege pe guvernanți. Omul de astăzi ar trebui să fie cel mai matur și pregătit pentru a trăi și a alege într-o lume plină de oportunități, omul de astăzi deține adevărata putere, poate să aleagă, este liber; mai mult el alege și cum să interpreteze lucrurile.

Asta este adevărata esență a postmodernității, descoperirea științifică a conștiinței umane - omul este condus de propria lui conștiință. Psihologia, știința, fizica cuantică și filosofia, împreună cu teologia, astăzi sunt de acord cu faptul că există o conștiință în univers și în creierul uman, că omul este condus de propria lui conștiință. „...Căci de ce libertatea mea să fie judecată de o altă conștiință?” (1Corinteni 10:29, B. Ortodoxa)

Michael Novak spune^{*6}: „A alege determină toate deciziile umane. Când omul decide opțiunea sa nu doar alege dintre multe lucruri materiale și servicii. Toate valorile umane sunt oferite ca opțiuni, la fel toate mijloacele și toate scopurile, atât în domeniul material, cât și în cel spiritual. Sublimul și joșnicul, nobilul și ignobilul, sunt la același nivel, supuși la o decizie care alege un lucru și înlătură pe celelalte... Teoria modernă a valorilor lărgeste orizontul științific și extinde terenul studiilor economice.” (*6Fața umană a economiei moderne; Michael Novak, Cercetător în Religia și Politica Publică a American Enterprise Institute, Profesor la Universitatea Harvard, Stanford și The State University of New York. Autorul cărții „Deficiențele culturale ale capitalismului”)

În România este important acest factor întreprinzător, creativ, care într-o parte s-ar putea manifesta ca un fel de răzvrătire, dar mai mult este voința de a exersa dreptul de a alege. Copiii nu mai vor să fie tratați cu impunere sau despotism în familie, nici în școală. Este dorința de își căuta propriul destin, care dezvoltă mai multă responsabilitate și aduce mai mare producție și progres.

B. Emanciparea sentimentelor: era subiectivității.

Axiologia, studiul valorilor, s-a bazat în era modernă pe rațiunea umană, dar în această eră postmodernă, alegerile individuale ale fiecăruia sunt conduse nu doar de rațiune, ci și de sentimente, este o eră a emoțiilor, chiar unii o consideră predominant feminină. **Antonio Damasio**, în cartea sa „Eroarea lui Descartes”, spune că emoțiile sunt parte importantă în luarea deciziilor^{*7} (*7Eroarea lui Descartes, emoțiile, rațiunea și creierul uman, Edit. Humanitas, 2004). Apostolul Pavel consideră parte integrantă rațiunea și sentimentele în procesul gândirii: „Faceți-mi bucuria deplină, ca să gândiți la fel, având aceeași iubire, aceeași simțiri, aceeași cugetare.” (Filipeni 2:2, B. Ortodoxa)

Este o vreme în care nu doar se pune accent asupra inteligenței emoționale (Inteligența emoțională, **Daniel Goleman**), ci se înlocuiește etica cu estetica; și așa cum fiecare simte într-un fel, așa și fiecare percepe valorile în feluri diferite, nu există o normă, totul este individual, dar și plural, politeist, divers.

Adam Smith a declarat deja în 1776 în cartea lui „Bogăția Națiunilor”, cunoscută ca Biblia economiei moderne, și în altă carte „Teoria sentimentelor morale”(1759), un principiu considerat de bază în viziunea lui: „libertatea naturală potrivită cu ordinea stabilită de Dumnezeu”, că „eforturile individuale ale oamenilor conlucrează pentru binele social” deoarece

zicea el, omul este condus de simpatie. Dacă cel puțin s-ar fi înțeles adevărata lui bază filosofică a bogăției, capitalismul ar fi putut să fie mai moral, mai democratic, mai empatic, mai solidar.

D. Emanciparea comunității: era globalizării.

După 18 ani de la revoluția din 1989, globalizarea ne-a cuprins, România este nu doar parte din Uniunea Europeană, ci și dintr-o comunitate globală, de care se bucură mai mult generația tânără și cei care îndrăznesc să pătrundă în ciber spațiul Internetului, o cu totul și cu totul altă lume. De asemenea este mult mai reală pentru cei care călătoresc din diferite motive peste hotare, fie pentru afaceri, turism sau emigrare.

Comunitatea socială globală

Un copil tehnologic al postmodernității se numește „Internet” și cu Internetul s-a dezvoltat un nou fel de socializare, o nouă comunitate, „comunitatea cibernetică”, un fel de socializare globală, oamenii înlocuind comunitatea locală, aceea personalizată, pentru una globală, virtuală, unde ne pierdem și totodată ne golim în individualismul nostru. Individualismul în sensul lui modern nu mai există fiindcă identitatea este una plurală, scindată în realități plurale, unde suntem doar noi singuri, computerul și lumea virtuală, celălalt poate să nu existe, dar nici nu contează; chat-ul, scrisul, sunetul, imaginea, în toate avem de-a face cu impulsuri electrice, sperăm să ajungem să putem simți sentimente și emoții în computerele noastre. Informația ajunge imediat și fără limite; deja sunt mulți care discută despre posibilitatea ca într-un viitor apropiat cărțile și ziarele digitale să înlocuiască pe cele scrise.

„Și El este Cel care schimbă timpurile și ceasurile, Cel care dă jos de pe tron pe regi și Cel care îi pune; El dă înțelepciune celor înțelepți și știință celor pricepuți.” (Daniel 2:21, B. Ortodoxa)

Comunitatea economică globală

De asemenea în domeniul economic experimentăm o „globalizare”, orice se întâmplă în Asia, America sau în orice bursă de valori va avea efecte peste tot.

Globalizarea implementează un nou concept de valoare universală, ne introduce în lumea întreagă, ne face parte din ea, poate anonimi dar nu suntem singuri, cineva ne știe, acum contăm; o libertate de a fi și de a naviga fără granițe; globalizarea redefinește conceptul de patriotism, de naționalitate, de cetățenie, și conceptul de limite, de afaceri, de economie; „call centers” sunt un exemplu, vorbim la telefon cu cineva despre un lucru cumpărat aici, dar persoana este în India sau în El Salvador.

C. Emanciparea valorilor: era iresponsabilității.

Legătura între altruism, solidaritate și progres:

Dependența are rădăcina ei în lipsa de responsabilitate și în lenevie, nu e vorba doar de problemele legate de psihologie, ci și de cele legate de sociologie, nu vorbim doar de problemele de disfuncție de personalitate, ci și de disfuncții sociale, comunitare. În România sistemul comunist a atentat asupra conceptului de proprietate civilă și asupra valorilor de solidaritate și altruism. Dependența de stat a plasat responsabilitatea socială în instituțiile statului mai degrabă decât în cetățeni și în comunitate. Această pasivitate se manifestă în domeniul social și în puterea de muncă.

Michael Novak spune: *„Ceva care a inculcat socialismul în oameni a fost pasivitatea. Un popor care a fost socialist, chiar atunci când are piețe, proprietate privată și drept la câștigurile*

Rolul valorilor creștine în societatea română postmodernă. Rev. Darío González, www.asociatiamentor.org 6

*create, ar putea aștepta să fie statul cel care face ceva, fără ca el însuși să nu facă nimic”**8 (*8Fața umană a economiei moderne; Michael Novak,)

Friedrich A. Hayek, filosof și economist, Premiul Nobel în economie 1971, , care urmând cu alții pe mentorul lui, **Ludwig von Mises**, au dezvoltat școala economică austriacă; numește două principii de bază importante pentru o societate: **solidaritatea și altruismul**.

Solomon ne sfătuiește în Cartea Proverbelor: „Unul dă mereu și se îmbogățește, altul se zgârcește afară din cale și sărăcește.” (Proverbe 11:25, B. Ortodoxa)

Orice societate sau popor care nu practică solidaritatea și altruismul sărăcește. Individualismul, narcisismul și snobismul produc nepăsarea și indiferența față de aproapele nostru, și așa cum spune Solomon în Proverbe: *„Cine își astupă urechea la strigătul săracului, nici el nu va căpăta răspuns, când va striga.”* (Proverbe 21:13, B. D. Cornilescu)

Legătura între familie, divorț, mame singure și sărăcie:

Hayek, de asemenea menționează că, **conceptul de proprietate civilă** împreună cu **instituția căsătoriei și a familiei**, sunt baza esențială pentru a trăi într-o societate civilizată, odată atacate una sau toate, societatea va avea de suferit în esența sa și în economia sa.

Familia ar trebui considerată și acum baza societății, altfel vom avea de suferit din cauza desființării ei. O familie disfuncțională va produce o societate disfuncțională, copiii au nevoie de o mamă și de un tată responsabil.

Ar fi bine să învățăm ceva pozitiv din exemplul negativ al Statelor Unite ale Americii, iată în continuare niște statistici foarte interesante care leagă destrămarea familiei cu sărăcia, obținute din Seminarul despre familie și bunăstare; statistica a fost realizată într-o perioadă de un an pe un grup compus de oameni din stânga și dreapta politicii americane, prin care a fost și Michael Novak, din al cărui articol extragem următoarea informație: *„... în cursul seminarului nostru s-a dovedit că, practic, cele mai rele necazuri, care în mod general sunt atribuite „sărăciei”, de fapt aveau legătură cu destrămarea familiei. Această legătură s-a descoperit într-un mod fortuit. Atunci când am relaționat tabelele statistice, cercetările noastre au scos în evidență că din toate familiile de cupluri căsătorite în Statele Unite, doar 6,7% erau sărace. Cu alte cuvinte, doar faptul de a fi căsătoriți făcea ca 93% din americanii căsătoriți să aibă posibilitatea de a nu fi săraci.”* (Capitalismul Familiar, Michael Novak)

Michael Novak spune mai departe că cercetările lor au descoperit factori fundamentali pentru a reduce sărăcia: căsătoria, educația și serviciul; precum și unul dintre obstacolele cel mai legat de sărăcie, faptul de a fi mamă singură. Acest grup de mame singure cu copiii lor constituie grupul cel mai mare de săraci și cel care crește cel mai rapid în Statele Unite ale Americii. Copiii acestor mame singure sunt în cel mai mare pericol de a nu șfârși școala, de a nu găsi serviciu, cu mai multe probleme de sănătate și cu risc mare de avea probleme cu justiția.

Dependența și iresponsabilitatea se manifestă în cazul unor copii crescuți de statul român, copii abandonți și instituționalizați; aceste cazuri lovesc direct în instituția familiei, pe de o parte e vorba de iresponsabilitate din partea părinților și pe de alta, din partea copiilor care continuă să trăiască dependenți toată viața.

În studiul prezentat de Michael Novak în articolul său „Capitalismul familiar”, spune: *„De fapt, cercetările noastre au pus ca manifest existența în jur de patru milioane de americani între 18 și 30 de ani, a căror problemă cea mai mare era „dependența” și nu „sărăcia”. Atribuim termenului de „dependență”, un înțeles foarte precis: adulți tineri și sănătoși care depindeau de fonduri publice; și al doilea, care nu puteau să-și îndeplinească obligațiile față de familiile lor.”*

Familia este o comunitate în care trăim și de care trebuie să avem grijă, divorțul distruge familia, și în unele cazuri este un fel de a se dispensa de responsabilitate și de obligații. Acest lucru ar trebui luat foarte în serios, din cauză că întreaga societate va fi afectată nu doar moral, ci și în economia sa.

„Și, din pricina înmulțirii fărădelegii, dragostea celor mai mulți se va răci.”
(Matei 24:12, B. D. Cornilescu)

E. Emanciparea secularismului: era desacralizării.

Între creștini, când vorbim de valori, uneori confundăm valorile cu dogmele confesionale, unde divergențele sunt mai accentuate. Atunci când vorbim de valori cu siguranța nu vorbim de aceleași valori, de aceeași etică, chiar și moralitatea depinde de punctul de vedere al fiecăruia. Trebuie căutată o convergență în valorile care trebuie susținute de comun acord.

Creștinismul în Europa trăiește astăzi o intensă luptă împotriva secularismului, care a invadat continentul, dar personal, cred, că în Europa, problema cea mai profundă nu este cea a valorilor, ci a credinței.

Biserica Catolica experimentează o descreștere considerabilă în America Latină și în Statele Unite, dar nu din aceeași cauza ca în Europa. În America Latină cauza cea mai importantă este trecerea la Bisericile Evanghelice care sunt în mare creștere, dar nu părăsesc religia creștină. În Statele Unite Biserica Catolică este tot în descreștere, 10% din populația Americii sunt catolici, dar se înmulțește numărul de biserici numite „mega churches” (de mii de oameni) în cadrele baptiste și evanghelice. Aceasta datorându-se adaptării mesajului creștin la nevoile oamenilor, preocupați mai mult de a satisface credința oamenilor, după Peter Drucker. În Europa accentul se pune pe valori, nu și pe credință. (*Peter Drucker, “Management Challenges for the 21st Century”, Pag. 29, Perfect bound Publishing*)

Într-un sondaj realizat în 32 de țări europene reiese că în Europa, doar 21% exprimă că religia este „foarte importantă” pentru ei, în comparație cu un alt sondaj realizat în Statele Unite de „Pew Forum on Religion and Public Life”, din care reiese că 59% dintre americani consideră credința lor „foarte importantă”. (By Peter Ford, The Christian Science Monitor, 2005)

În România, pretenția dogmatică: „Religia la care aparțin este cea dreaptă”, nu mai este legitimă într-o lume globalizată și postmodernă. Oamenii astăzi știu că pot să aleagă orice fel de credință și de confesiune religioasă; și între creștini avem o gamă largă de culte: Ortodox, Catolic, Reformate, Protestant, Neo-protestant și Evanghelic. Ar trebui să fim mai preocupați de a promova valori creștine între creștini. România nu se sustrage problemei dezertării din bisericile creștine, și asta nu din cauza trecerii la alte confesiuni creștine, ci din cauza secularismului. Un om fără credință creștină nu poate avea valori creștine.

Habermas afirmă că: *„Cel puțin în țările Europene, cu notoria excepție a Poloniei și Irlandei, sunt suficiente indicațiile de o continuă recesiune în numărul de cetățeni credincioși, fie că ne uităm la cei mai instituționalizați sau la cei cu o formă mai spirituală de religiozitate.”*
(Habermas; „Religion in the Public Sphere”, 29 noiembrie 2005)

Avem o mare responsabilitate în a promova nu doar valori creștine, ci și credința și comunitatea creștină. Schimbarea de valori se produce în adâncul inimii omului, de aceea Iisus a zis: *„Căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările, hoțiile, uciderile, adulterul, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea.”*
(Marcu 7:21-22, B. Orotodoxa)
„Păzește-ți inima mai mult decât orice, căci din ea ies izvoarele vieții.”
(Proverbe 4:23, B. D. Cornilescu)

F. Emanciparea duhului: era spiritualității.

Omul a trecut prin mai multe procese de emancipare: de la sisteme feudale, monarhice, dictatoriale, religii statale și instituționale, până și de la valori morale, de la filosofie, de la autoritate, de la minte, de la informație; pentru a ajunge la cea mai mare emancipare: aceea spirituală, a duhului, a sufletului. Acum omul are un singur stăpân, el însuși, individul.

Pare să fie o întoarcere la Dumnezeu, dar nu este așa, este o întoarcere la spiritual, omul acum merge liber în căutarea împlinirii sufletului său, în căutarea duhului, sperând că va găsi propriul lui Dumnezeu; totuși, eu sunt sigur, că mai mulți în căutarea lor sinceră, Îl vor pipăi pe Dumnezeu, „*deși nu e departe de fiecare dintre noi*”:⁶ așa cum a spus Pavel Atenienilor: „*Și a făcut dintr-un sânge tot neamul omenesc, ca să locuiască peste toată fața pământului, așezând vremile cele de mai înainte rânduite și hotarele locuirii lor, ca ei să caute pe Dumnezeu, doar L-ar pipăi și L-ar găsi, deși nu e departe de fiecare dintre noi.*” (Faptele Apostolilor 17:26, 27 B. Ortodoxa).

P ostmodernitatea a depășit „credința modernistă” în Dumnezeu -modernitatea promova un ”Dumnezeu - Tatăl”, o autoritate metafizică, nu neapărat pe Dumnezeu, ci o autoritate instituționalizată- astăzi nu mai este Tatăl, ci Duhul; am intrat în perioada Duhului Sfânt, a libertății, „*Domnul este Duh, și unde este Duhul Domnului, acolo este libertate.*” (2Cor. 3:17, Biblia Ortodoxa). În această vreme am ajuns să înțelegem că nu cine aparține unei biserici sau unui cult creștin este creștin adevărat, ci „*cine are Duhul Sfânt este în Hristos Iisus...*”

(Rom 8:14; Efes. 2:18; 1Cor. 12:3,13).

Am depășit perioada instituțională, acum chiar contează să trăiești o relație personală cu Hristos Iisus, prin credință, în care oricine primește Duhul Sfânt în sufletul lui este în Trupul lui Hristos, în Biserica Lui spirituală. Avem acces la o spiritualitate imanentă în care relația cu Dumnezeu nu mai depinde, nici nu mai are nevoie de mijlocitori, nici de un loc de închinare. În vremea postmodernă sunt mai reale cuvintele lui Isus, „*Dar vine ceasul, și acum a și venit, când închinătorii adevărați se vor închina Tatălui în duh și în adevăr; fiindcă astfel de închinători dorește și Tatăl*” (Ioan 4:23 Biblia D. Cornilescu). De fapt, creștinul devine „*Templul Duhului Sfânt*” (1Cor. 3:16, 17;6:19), adică propriul său loc de închinare ceea ce conferă un nou sens conceptului de apartenență.

De Biblie avem mai multă nevoie acum decât în vremea modernă, acum interpretarea și aplicarea e mai personală și individuală, se rupe acea dependență instituțională, acel patrimoniu instituțional asupra interpretării Scripturilor și asupra mântuirii oamenilor (1Pet. 1:19, 20). Acum fiecare crede că poate să aibă o relație personală cu Dumnezeu independent de instituția Bisericii și pot să spună cu adevărat: „*Am fost răstignit împreună cu Hristos, și trăiesc... dar nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine. Și viața, pe care o trăiesc acum în trup, o trăiesc în credința în Fiul lui Dumnezeu, care m-a iubit și S-a dat pe Sine însuși pentru mine.*” (Galateni 2:20, Biblia D. Cornilescu)

CONCLUZIE

„*Nu spune niciodată: "Cum se face că zilele cele de altădată au fost mai bune decât acestea?" Căci nu din înțelepciune întrebi una ca aceasta.*” (Eclesiastul 7:10, B. Ortodoxa)

Este o vreme de înfometare și însetare filosofică, morală și spirituală; astăzi mai mult decât înainte este nevoie de idei revoluționare, de mai multa creativitate în aplicarea ideilor, de adaptarea lor la noi situații, de a contribui la un constant progres social și economic, prin aplicarea valorilor și a principiilor biblice în viața cetățenilor; în oamenii care la rândul lor vor fi

demni de a fi urmați și de a conduce instituțiile: bisericile, firmele, companiile, școlile, universitățile. Oameni cu principii și valori biblice, creștine, valori neconfesionale dar incontestabile, valori și principii aplicabile și în lumea seculară, nu doar în cea religioasă; valori și principii care să fie folosite la formarea personalităților noastre, a tuturor; ca să devenim oameni bazați pe principii, oameni de încredere care vor ajunge să influențeze în bine toate straturile sociale, instituțiile private și publice; conducători, parlamentari și guvernanți care să creeze și să aplice politici reale și adevărate în căutarea bunăstării individului și a unei pasnice conviețuirii sociale; valori și principii care vor aduce concetățenilor oportunitatea de a trăi o viață deplină.

România poate străluci în Europa și în lume, prin oameni guvernați de adevărate valori și principii creștine, ca „o cetate așezată pe un munte care nu poate să ramână ascunsă” (Matei 5:14). De aceea avem nevoie de un proiect vizionar, care să se ocupe de identificarea și promovarea acestor valori și de a ajuta la instruirea și aplicarea lor în viața oamenilor; ocupați în formarea conducătorilor din prezent și din viitor în scopul realizării visului de a vedea în România o societate condusă după valori creștine.

Propunerile mele

- 1. Să profităm de schimbările în bine aduse de era postmodernă.**
- 2. Profitând de deschiderea spirituală și a conștiinței a oamenilor de astăzi, să promovăm credința creștină cu o mai mare deschidere, fără discriminare confesională, fără să confundăm proclamarea credinței cu prozelitismul confesional.**
- 3. Să ne responsabilizăm în cadrele religioase cu a promova valorile creștine în viața de zi cu zi.**
- 4. Să ne angajăm cu toții în înmprospătarea credinței noastre creștine, în cunoașterea și în aplicarea acestor valori creștine în viața noastră de zi cu zi.**
- 5. Să fie fiecare un purtător de cuvânt, promovând cu vorba și cu fapta aceste valori.**
- 6. Să promovăm progresul societății prin consolidarea Familiei după valori creștine, fiind cea mai importantă școală spirituală și axiologică, bucurându-ne de ea pe deplin, că să aducem un mare beneficiu nu doar nouă ci și tuturor în societate.**
- 7. Să promovăm implicarea creștinilor în toate activitățile societății și în cea politică, menținându-se biserica independentă și separată de stat și abținându-se de a se implica în politica partidistă ca instituție.**
- 8. Să promovăm în loc de religie sau istoria religiilor cu caracter confesional, învățătura valorilor creștine în școlile din România, motivând astfel dezbaterea asupra problemelor etice actuale.**

ANEXELE

În Statele Unite ale Americii deja se vorbește de o altă generație, aceea pe care o numesc, „**generația mileniului**” și despre care voi prezenta anumite valori semnificative.

(Sursa: Conferința despre Generația Mileniului, Liberty University, Lynchburg, VA, SUA, 2007)

Generația mileniului – O generație deja în devenire

Problema conducerii	Seniors (Seniorii)	Builders (Ziditorii)	Boomers (Zgomotoșii)	Busters (Spărgătorii)	Millennials (Milenarii)
1. Era când s-au născut	1900 - 1928	1929 - 1945	1946 - 1964	1965 - 1983	1984 - 2002
2. Paradigma de viață	Manifestarea destinului	Mulțumitor cu a avea un serviciu	Îmi ești dator	Relaționează-te cu mine	Viața este un restaurant cu auto-servire
3. Atitudinea față de autoritate	O respectați	O suportați	O înlocuiți	O ignorați	O alegeți
4. Rolul relațiilor	Termen lung	Semnificative	Limitate: utilitare	Centrale: trebuie îngrijite	Globale
5. Sistemul de valori	Tradițional	Conservator	Bazat pe sine însuși	Mass media	Se poate cumpăra
6. Rolul carierei	Loialitate	Mijloc de trai	Focalizare centrală	Incomodă, sursă de stres	Mijloc de a servi, a sluji
7. Agenda zilnică	Responsabilitate	Detensionat, relaxat	Agitat, Pasional	Făra scop	Volatilitate
8. Tehnologia	Ce este aceasta?	Sper să-i supraviețuiesc	Stăpânește-o	Bucură-te, joacă-te cu ea	Folosește-te de ea
9. Piața	Mărfuri	Bunuri	Servicii	Experiențe	Transformări
10. Viziunea asupra viitorului	Incert	Căutarea stabilității	Crează-l	Lipsit de speranță	Optimist

Generația mileniului:

1. Se simt speciali. Mass media și guvernării i-au făcut să creadă că sunt vitali pentru viitorul nostru. Majoritatea dintre ei au o părere bună despre sine.
2. Iubesc familia. Ei se refugiază în cadrele lor familiale pentru a scăpa de problemele lumii înconjurătoare. Ei au crescut protejați de o serie de dispozitive și de măsuri legale.
3. Se simt încrezători. Ei cred că pot să aducă ceva diferit, exagerează cu potențialul și puterea lor chiar de când sunt copii.
4. Sunt dependenți de media. Este ceva comun să-i vedem pe tinerii noștri făcând temele de la școală, pregătindu-se pentru examene cu mp3-urile, căști pe cap, CD-uri, muzică tare și chiar uitându-se la televizor în același timp. Ei sunt adevărați „multi-tasking” - multi performanți.
5. Sunt orientați să lucreze în echipe. Ei au crescut într-o lume diferită, comunitară, globală, interdependentă. Ei înțeleg importanța reușitei lor precum și a comunității.
6. Sunt globalizați și se simt membrii unei comunități globale. Ei sunt o generație mobilă, cu piciorul gata să urce în avion.
7. Sunt stresați. Presați să studieze, să facă facultate, să fie bine pregătiți, cu agenda plină.
8. Sunt armonioși. Prima generație după mai multe decenii care este cooperantă, mândră de a-și dezvolta caracterul, convențională, se simt mai comozi cu valorile tradiționale decât părinții lor.
9. Sunt generoși. Se bucură de succese, de reușită, dar se bucură de a se extinde cu resursele lor, de a dăruia mai departe. Înțeleg că nu se pot bucura dacă nu dăruiesc altora. În Statele Unite 50% din adolescenți sunt implicați în serviciul comunitar; ei cred că este de datoria lor.
10. Sunt optimiști cu reușitele. Ei vor fi cei mai bine educați din toate generațiile de până astăzi, vor fi cei mai buni adulți în caracterul lor din toată istoria americană, sunt plini de speranță, ei nu sunt cinici ca alte generații, ei vor să aducă o diferență, sunt conduși de un foarte mare optimism.

CONSTATĂRI

-Fiecare nouă generație rupe cu populația adultă tânără, al cărei stil de viață nu mai funcționează bine în noua eră.

-Fiecare nouă generație corectează ceea ce percepe ca fiind exces în viața generației mijlocii-părinți, bătrâni, uneori sub formă de protest.

-Fiecare nouă generație umple golurile rolurilor sociale ale generației precedente.

-Oricine nu vrea să înțeleagă că nu mai trăim în lumea părinților noștri, și nici a tinereții noastre, va avea de pierdut, fie părinte, politician, guvernant sau conducător spiritual.

(Sursa: Conferința despre Generația Mileniului, Liberty University, Lynchburg, VA, SUA, 2007)

„Nu spune niciodată: ”Cum se face că zilele cele de altădată au fost mai bune decât acestea?” Căci nu din înțelepciune întrebi una ca aceasta.” (Eclesiastul 7:10, B. Ortodoxa)

Tabelul
Comparație între valori moderne și postmoderne.

<i>modernism</i>	<i>postmodernism</i>
romantism/Simbolism	parafizică/Dadaism
formă (conjunctivă, închisă)	antiformă (disjunctivă, deschisă)
scop	joc
intenție	șansă
ierarhie	anarhie
măiestrie/logos	epuizare/liniște
obiect al artei/operă finită	proces/reprezentare/întâmplare
distanță	participare
creație/totalizare/sintează	decreație/deconstrucție/antiteză
prezență	absență
centrare	dispersie
gen literar/graniță	text/intertext
semantică	retorică
paradigmă	sintagmă
hipotaxă	parataxă
metaforă	metonimie
selecție	combinare
rădăcină/profunzime	rizom/suprafață
interpretare/plin de înțeles	împotriva interpretării/confuz
semnificat	semnificant
lizibil	scriptibil
narativ/ <i>grande histoire</i>	anti-narativ/ <i>petite histoire</i>
cod universal	idiolect
simptom	dorință
tip	mutant
genital/falic	polimorf/androgen
paranoia	schizofrenie
origine/cauză	diferență-diferență/urmă
Dumnezeu Tatăl	Sfântul Duh
metafizică	ironie
hotărîre	nehotărîre
transcendență	imanență

Sursa : Hassan (1985, 123–124)

(Condiția Postmodernității, David Harvey, pag.51, Editura Amacord,2002)